

چکیده

ایران به لحاظ برخورداری از شرایط اقلیمی و تنوع آب‌وهوایی در زمینه صادرات محصولات کشاورزی دارای مزیت نسبی است، با این وجود بخش مهمی از ارزش افزوده زنجیره‌های عرضه به کشورهای توسعه یافته اختصاص می‌یابد. تنها راه بهره‌مندی از سهم بیشتر در زنجیره عرضه، شناخت حلقه‌های مختلف این زنجیره و تحلیل نوع ورود و چرایی ورود یا عدم ورود بنگاه‌های ایرانی به برخی از حلقه‌هاست. از این‌رو پژوهش حاضر در صدد است با استفاده از اقتصاد هزینه مبادله گامی در این مسیر برداشته باشد. از سوی دیگر با انتشار نتایج رابرت پانتام در سال ۱۹۹۱، که تلاش نمود بخش بزرگی از تفاوت در رشد و توسعه مناطق جنوبی و شمالی ایتالیا را به واسطه سرمایه اجتماعی معرفی نماید، سرمایه اجتماعی به طور گسترده‌ای مورد توجه اقتصاددانان قرار گرفت. سرمایه اجتماعی با کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه و در نتیجه کاهش هزینه کنترل رفتار و نظارت بر طرف مبادله، شرایطی را به وجود می‌آورد که هزینه مبادله کاهش می‌یابد. بنابراین در مطالعه حاضر، تلاش بر این است که سرمایه اجتماعی به نحوی وارد ادبیات اقتصاد هزینه مبادله شود. سپس این امر در حلقه بازرگانی خارجی نیز آزمون تجربی شد.

داده‌های پژوهش به وسیله پرسش‌نامه جمع‌آوری و سپس نتایج به وسیله آزمون‌های آماری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شدند. همان‌گونه که مطالعات میدانی نشان می‌دهد، عمده صادرات خشکبار ایران به روش‌هایی می‌باشد که مبتنی بر اعتماد به طرف مقابل است. به وجود آمدن شبکه اعتماد بین تاجر ایرانی و طرف خارجی، بر بخش مهمی از عدم اطمینان‌های محیطی غالب شده است. به عنوان مثال تحریم‌های بانکی و محدودیت در گشایش LC، اثرات اندکی بر صادرات این محصول داشته است و مبادلات بر اساس الگوهای خاصی از رفتارهای شبکه‌ای و مبتنی بر سرمایه اجتماعی انجام می‌گیرد و تداوم حضور آنها بستگی به شکل‌گیری سرمایه اجتماعی میان تاجر ایرانی و خارجی است. بدین ترتیب اغلب بنگاه‌هایی وارد تجارت خارجی می‌شوند که رابطه خانوادگی یا دوستی دیرینه با طرف‌های خود دارند. از این‌رو، با توجه به اهمیت سرمایه اجتماعی و محیط نهادی بر تعیین قواعد بازی، پیشنهاد می‌گردد که در سیاست‌گذاری‌های مربوط به بازاریابی محصولات کشاورزی، محیط نهادی و عوامل موثر بر آن بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱	مقدمه	۱
۲-۱	شرح و بیان مسئله‌ی پژوهشی	۲
۳-۱	اهمیت و ارزش پژوهش	۴
۴-۱	اهداف پژوهش	۴
۵-۱	فرضیه‌های پژوهش	۴
۶-۱	کاربرد نتایج تحقیق	۵
۷-۱	روش پژوهش	۶
۱-۷-۱	نوع مطالعه و روش بررسی فرضیه‌ها	۶
۲-۷-۱	حجم نمونه و روش محاسبه	۶
۳-۷-۱	ابزار گردآوری داده‌ها	۶
۴-۷-۱	ابزار تجزیه و تحلیل	۶
۸-۱	کلید واژه‌ها	۷

فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق

۱-۲	مقدمه	۸
۱-۲-۲	اولین درک از اقتصاد نهادی جدید	۱۰
۳-۲	هسته تحلیلی اقتصاد هزینه مبادله	۱۱
۱-۳-۲	تعریف هزینه مبادله	۱۲

۲-۳-۲ دستگاه تحلیلی اقتصاد هزینه مبادله	۱۲
۴-۲ ویژگی‌های مبادله	۱۸
۱-۴-۲ محدود شدن دارایی به کاربری خاص	۱۹
۲-۴-۲ عدم اطمینان	۲۳
الف. دیدگاه کوز	۲۴
ب. رویکرد کلین، کرافورد و آلچیان	۲۵
ج. رویکرد ویلیامسون	۲۶
۳-۴-۲ بسامد و حجم مبادلات	۲۷
۵-۲ ساختارهای سازماندهی	۲۸
۶-۲ ترازسازی تبعیض‌آمیز	۳۳
۷-۲ محیط نهادی و هزینه مبادله	۳۵
۸-۲ پارامترهای انتقال و تأثیر آن بر ساختار سازماندهی	۳۶
۱-۸-۲ حقوق مالکیت و تأثیر آن بر انتخاب ساختار سازماندهی	۳۷
۲-۸-۲ شهرت و تأثیر آن بر انتخاب ساختار سازماندهی	۳۷
۳-۸-۲ سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر انتخاب ساختار سازماندهی	۳۸
۱-۹-۲ تعاریف سرمایه اجتماعی	۳۹
۲-۹-۲ شاخص‌های سرمایه اجتماعی	۴۱
الف. اعتماد	۴۱
ب. مشارکت	۴۲
ج. انسجام اجتماعی	۴۳
۳-۹-۲ سطوح سرمایه اجتماعی	۴۳
۱۰-۲ سرمایه اجتماعی به عنوان نوعی تحدید دارایی	۴۵
۱۱-۲ مطالعات تجربی در زمینه اقتصاد هزینه مبادله:	۴۸
۲-۱۱-۲ مطالعات داخلی:	۵۴
۱۲-۲ مطالعاتی که هزینه مبادله را با سرمایه اجتماعی مرتبط ساخته‌اند:	۵۵
۱-۱۲-۲ مطالعات خارجی	۵۵
۲-۱۲-۲ مطالعات داخلی	۵۹

۱۳-۲ خلاصه فصل:	۶۲
-----------------	----

فصل سوم: ارائه الگوی پژوهش

۱-۳ مقدمه	۶۴
۲-۳ جامعه آماری	۶۵
۳-۳ روش جمع‌آوری داده‌ها	۶۶
۴-۳ مدل سازی پژوهش و چارچوب پرسش‌نامه	۶۵
۱-۴-۳ الگوی پژوهش	۶۵
۲-۴-۳ ساختارهای سازماندهی (Yi)	۶۷
۳-۴-۳ تحدید دارایی	۶۹
۴-۴-۳ سرمایه اجتماعی	۷۹
۵-۴-۳ عدم اطمینان محیطی	۸۱
۶-۴-۳ عدم اطمینان رفتاری	۸۲
۷-۴-۳ بسامد مبادلات	۸۳
۵-۳ تکنیک آماری استفاده شده	۸۳
۶-۳ خلاصه فصل	۸۴

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱-۴ مقدمه	۸۸
۲-۴ جمع‌آوری داده‌ها	۸۶
۳-۴ اعتبار و روایی پرسشنامه	۸۶
۴-۴ یافته‌های توصیفی	۸۹
۵-۴ ساختارهای سازماندهی	۸۸
۶-۴ ویژگی‌های مبادله	۹۰
۲-۶-۴ عدم اطمینان محیطی	۹۳
۳-۶-۴ عدم اطمینان رفتاری	۹۳
۴-۶-۴ بسامد مبادلات	۹۴
۷-۴ سرمایه اجتماعی	۹۶

۴-۸ آزمون فرضیه‌ها ۹۹

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۵-۱ مقدمه ۱۰۳

۵-۲ خلاصه پژوهش ۱۰۴

۵-۳ نتایج پژوهش ۱۰۴

۵-۳-۱ فرضیه نظری ۱۰۸

۵-۳-۲ فرضیه‌های تجربی ۱۰۶

۵-۴ محدودیت‌های پژوهش ۱۰۷

۵-۵ پیشنهادهای پژوهش ۱۰۸

۵-۵-۱ پیشنهادهای مبتنی بر یافته‌های پژوهش ۱۱۲

۵-۵-۲ پیشنهادهایی برای مطالعات آینده ۱۰۹

منابع ۱۱۵

پیوست ۱۲۰